

БАЛКАНСКАТА КОЛЕКЦИЯ ОТ БОНЗАИ

Мощният подем на инвестиционната активност в застрахователния сектор на Източна Европа изпрати Хърватска, Сърбия и дори Албания в заглавията на всекидневниците. По-дребните пазари обаче, като Босна и Херцеговина, Косово и Черна гора, засега убягват от общественото внимание. Макар че застрахователният бизнес и там предизвиква аналогичен интерес, който непрестанно се нажежава през последните няколко години.

Ако човек погледне картата на бивша Югославия, той ще се натъкне на истинска главоблъсканица. Сложният конгломерат от босненци, сърби, македонци, черногорци, хървати, македонци и словенци отдавна е разпределен в по-малки и независими държави, но националностите са размесени по странен начин от двете страни на границите. Етническите общности и отделните политически структури отдавна са създали силни връзки помежду си в разделените по нов начин пазари. В резултат близките съседи и роднини по съвсем естествен начин първи „нарушиха“ преначертаните граници. Някои застрахователни групировки като словенската „Триглав“, хърватската „Осигуране“ и сръбската „Дунав“ днес вече са панюгославски играчи, които развиват бизнес на територията на целия регион. На арената съвсем предвидимо излязоха и голям брой австрийски компании от бранша и заедно с местните задвижиха преразпределението на пазарите, които в момента се характеризират с висока концентрация и ниски нива на проникване и плътност. Новите играчи и промените в собствеността продължават и по всяка вероятност ще стават още поинтензивни в близко бъдеще.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

като че ли са политически най-заплетената издънка на

бивша Югославия. Държавата е съставена от две независими структури - Федерация Босна и Херцеговина и Република Сърбска (която не трябва да се бърка с Република Сърбия). Като капак, територията на Бръчко е поделена между двете, но не е под управлението на нито една от тях, а е под международен контрол.

Войната в Босна, която приключи през 1995 г., донесе дълготрайни последици, които продължават да влияят на местната икономика. Пазарните играчи пък се оплакват от липса на застрахователна уредба и бавно прилагане на застрахователните закони, приети от надзорните агенции

на Федерация Босна и Херцеговина и на Република Сърбска. Поради това ръстът на застрахователните премии като процент от БВП се е движил в диапазона 2.1-2.3 процента между 2000-а и 2005-а. Общият доход от премии е достигнал 170.9 млн.

евро (124.2 млн. евро във Федерация Босна и Херцеговина и 46.7 млн. евро в Република Сърбска) през 2005-а, което се равнява на 2.3% от БВП на страната (на стойност 7.5 млрд. евро) и на едва по 44.5 евро на глава от населението. И двата пазара обаче изглеждат доста „населени“.

В периода януари-септември 2006-а - последният, за който Застрахователната надзорна агенция на Федерация Босна и Херцеговина е подготвила отчет, на тамошния застрахователен пазар е имало 15 активни участници, продали полици срещу общо 97.2 млн. евро премии - с 4.7% повече отколкото през същия период на 2005-а. Други две компании - „Боснанско-Ниемачко осигуране“ и „Уна-Сана осигуране“, са били в процес на ликвидация, а меж-

ду действащите застрахователи са осъществени две сделки по сливания и поглъщания. В средата на миналата година австрийската застрахователна фирма „Уника“ (Unica) приключи покупката на „Райфайзен осигуране“ от местното поделение на „Райфайзен банк“, а обединената компания бе наречена „Уника осигуране“.

Към края на 2006-а две дружества на конгломерата „Аграм“ - „Босна осигуране“ и „Сунце осигуране“, се сляха и образуваха „Босна-Сунце осигуране“, която от началото на тази година работи

като едно единствено поделение на „Аграм“.

ГЛАВНИТЕ СИЛИ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯ ПАЗАР НА ФЕДЕРАЦИЯ БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

към 30 септември 2006-а са били: бившият държавен монополист „Сараево осигуране“ с 19.8% пазарен дял, в който правителството все още е мажоритарен собственик; лидерът на Хърватска - „Кроуейша осигуране“ с 12.6%; застрахователите на конгломерата „Аграм“, които също се контролират от Хърватска - „Босна-Сунце“ и „Юрохерк“, с 22% общо пазарно участие и словенската компания „Триглав“ с 9.4 процента.

„Сараево осигуране“ е наследник на Държавното застрахователно дружество (DOZ), основано през 1945 година. От 1999-а, когато държавата е притежавала 89% от капитала на компанията, днес делът ѝ е намалял на 45.5%, но правителството остава мажоритарен собственик. Макар и с 1.6% по-нисък доход от премии и с 1.3% по-малък пазарен дял в сравнение с първите девет месеца на 2005-а, „Сараево осигуране“ запазва лидерската си позиция.

„Кроуейша осигуране“ също е държавно дружество, което е лидер на застрахователния пазар в Хърватска и е на второ място във Федерация Босна и Херцеговина с 12.6% пазарен дял. И при него се наблюдава отстъпление - приходът от премии е спаднал с 5.2%, а пазарното участие - с 1.3% в сравнение с първите девет месеца на 2005 година.

„Аграм“ е конгломерат с разностранни интереси и неясна структура, в чийто състав влизат финансови компании, медицинска дейност, автомобилни центрове и други. Седалището му е в Хърватска, но притежава лизингови и застрахователни поделения и във Федерация Босна и Херцеговина. Той „се пръква“ от групировката „Юрохерк“, чийто бивши собственици обвиняват до ден днешен сегашния притежател на „Аграм“ Дубравко Гръгич в незаконно поглъщане - казус, по който все още се спори. „Аграм“ контролира три застрахователни компании - поделенията на хърватските застрахователи „Юрохерк“ и „Сунце“ и „Босна осигуране“, която е под управлението на друг член на „семеяството“ на „Аграм“ в Хърватска - „Жадранско осигуране“. „Юрохерк осигуране“ е на трето място с 9.5% пазарен дял, „Сунце“ има 6.5%, а „Босна“ - 6.2 процента.

На четвърто място е словенският застрахователен лидер - държавната групировка „Триглав“ с 9.4% пазарен дял

срещу 8.9% година по-рано. Носят се слухове, че компанията иска да купи „Сараево осигуране“ и нищо чудно (ако успее да се пребори) да стане новият пазарен първенец във Федерация Босна и Херцеговина. Главен конкурент в наддаването ще е „Кроуейша осигуране“, която неотдавна оповести намеренията си да купи дял от „Сараево осигуране“, а също да разшири дейността си в Република Сърбска.

Австрийското присъствие в бившата югославска република не е особено забележително, макар че „Уника осигуране“ успя да се вреди в челната петица със 7.6% пазарен дял. Други контролирани от Австрия играчи са „Граве“ с 4.6% пазарно участие и „Меркур“ - с 2.3 процента. Само още един чужденец е представен на застрахователния подиум на Федерация Босна и Херцеговина. Това е „Хелиос“ със символичния 0.7% пазарен дял, който е под контрола на базираната в Холандия „Ти Би Ай Ейч груп“ (TBIN Group), придобит впоследствие от австрийската „Вина иншурънс груп“.

Почти половината от застрахователния пазар на Федерация Босна и Херцеговина се състои от автомобилни застраховки - 47.6% от общия претият доход, но това съотношение намалява с всяка измината година.

На второ място е животозастраховането с 13.3% дял (срещу 11.4% година по-рано) и 22.2% ръст на приходите от застрахователни премии. Следват корабните (13%), имуществените (12.8%) и частните застраховки (11.7 процента). Застраховането на финансовия риск, което регистрира 41.4% скок на премията от 30 септември 2005-а до 30 септември 2006-а, все още заема едва 0.6% от общия застрахователен обем.

Във Федерация Босна и Херцеговина няма специализирани животозастрахователни компании. Застраховки „Живот“ се предлагат от девет общи застрахователи, като през първото полугодие на 2006-а чуждестранните играчи са доминирали 90% от пазара. На първо място е бил „Граве“ с 32.2%, следван от „Кроуейша осигуране“ със 17.2%, „Уника“ - 15.4%, и „Меркур“ - 14 процента. Челната петица се оформя от местния „Сараево осигуране“ с едва 6.2% от животозастрахователния пазар.

Презастрахователната компания на Федерация Босна и Херцеговина - „Босна ре“, е родена през 1978 г. от презастрахователното поделение на „Сараево осигуране“. Тя играе важна роля за издигане на застрахователната култура и информацията на територията и извън страната, активно рекламира специализирани събития и

подготвя пазарни проучвания.

РЕПУБЛИКА СРЪБСКА

Според данните, изпратени от застрахователната агенция на Република Сърбска до списание „Застраховател“ (The Insurer), пазарът е отчел 3.7% ръст през миналата година, като общите премии са достигнали 48.5 млн. евро, а изплатените обезщетения - 9.6 млн. евро, с 22.9% по-малко от 2005-а.

Девет компании са развили дейност на територията на региона през 2006-а, като класацията им не се е променила спрямо 2005-а. Чуждестранното присъствие не е толкова „високопоставено“ колкото във Федерация Босна и Херцеговина, макар че се е увеличило значително през миналата година. Пазарен лидер с 18.8% дял (колкото и през 2005-а) е бил „Бобар осигуране“ - част от групировката „Бобар“, чийто собственик и ръководител е преуспелият бизнесмен Гаврило Бобар. Следва „Косиг Дунав осигуране“ с 18.6% пазарно участие. В края на 2006-а контролът върху компанията бе овладян от държавния застраховател на Сърбия „Дунав“, който увеличи акционерното си участие от 28.8% на 59.5%, след като купи дела на местната „Нова банка“. Трети в класацията е „Яхорина осигуране“ с 16.2% от общия приход от премии. Към средата на 2006-а фирмата имаше за основни акционери два частни инвестиционни фонда - местният „Яхорина Консеко“ (28%) и базираният в Швейцария „Асекура кепитъл груп“ (20%), който е инвестирал и в застрахователя от Беларус „Кента-

вър“. В челната петица влизат също „Дрина осигуране“ с 11.4% и „Нешкович осигуране“ с 11 процента. За разлика от Федерация Босна и Херцеговина бившият държавен монополист на Република Сърбска „Краина осигуране“ заема едва шесто място със 7.9% пазарен дял.

Седмото място в застрахователната класация на региона заема Краина Капаоник със 7%, която има и презастрахователен лиценз - единствен за региона, но липсват данни за дейността ѝ в тази насока. Първоначално поделение на сръбската „Капаоник“, компанията „получава независимост“ през 1993-а, споделя в интервю главният изпълнителен директор Зоран Калинич. Отколешната му мечта за сътрудничество с чуждестранен инвеститор се сбъдна в края на миналата година, когато „Триглав“ купува „Капаоник“ в Сърбия и поделението ѝ в Република Сърбска. И двете компании са интегрирани в структурата на групировката „Триглав“.

Последните две застрахователни фирми с присъствие на регионалния пазар са „Бръчко газ осигуране“ от групировката „Бръчко“ с 5.7% дял от премията и поделението на австрийската „Граве“ с едва 3.5%, но с огромен - 62.2-процентен скок на прихода от премии.

ИВА ИВАНОВА
(Слегва)